

робочі спеціальності перевищує пропозицію у шість разів). Кількість професійно-технічних навчальних закладів в Україні у 2009 р. складала 975, кількість учнів – 424,3 тис. [7].

Ефективне державне регулювання процесу підготовки кваліфікованих кадрів, накопичення людського капіталу може стати дієвим чинником прискорення виходу України з економічної кризи. Пройдений Україною шлях реформації показує, що орієнтація тільки на ринкові засоби перетворень економіки без врахувань фундаментальних умов наукового забезпечення сучасного інноваційного рівня виробництва є не тільки помилковою, а й шкідливою.

Науково-технічний прогрес потребує значних витрат, пов'язаних з оновленням знань. Формальна освіта вже давно не єдиний і недостатній метод підготовки людини навіть до трудової діяльності, не кажучи вже про весь комплекс людської життєдіяльності. Отримання диплому і початок трудової діяльності має стати не завершенням процесу освіти, а лише закінченням її загальної, попередньої стадії і початком більш спеціалізованого тривалого процесу набуття професійної кваліфікації, компетентності, загальнолюдської мудрості.

Визначальною умовою активного інвестування в людський капітал на всіх рівнях є висока ефективність цих інвестицій. Аналіз ефективності освіти та професійної підготовки в Україні в цілому підтверджує положення теорії людського капіталу, хоча й виявляє певні національні особливості. Зокрема, це виявляється у високій диференціації ефективності різних освітньо-професійних рівнів та меншій економічній вигідності інвестицій в людський капітал порівняно з альтернативними економічними проектами в сучасних умовах. Тобто, для реалізації концепції нарощення людського капіталу України необхідні також кардинальні зміни в системі оплати праці, механізмі фінансування освіти і професійної підготовки.

Висновки. Вкладення інвестицій в людський капітал є могутнім чинником стабілізації та покращення соціально-економічного становища в Україні. Ефективне використання людського потенціалу сприятиме подоланню економічної кризи в Україні. Проведене дослідження доводить позитивний вплив підвищення рівня освіти та професійної підготовки на зайнятість населення. Рівень освіти та професійної підготовки є одним із найважливіших критеріїв, які характеризують сукупний людський капітал. Як активний чинник розвитку людського капіталу система освіти вирішує надважливі завдання: нагромадження людського капіталу, що збільшує доходи та розширює економічні можливості як окремої людини, так і країни в цілому; сприяє поширенню культури, духовності, демократії тощо, а значить розширює можливості вибору в усіх сферах людського життя; пом'якшує нерівності на ринку праці і в економічній діяльності загалом; розширює можливості зайнятості і зростання її продуктивності; створює можливості для перенавчання і трудової реабілітації працівників, які залишилися без роботи у зв'язку із структурною перебудовою економіки і науково-технічним прогресом; акумулює потенційно незайняту молодь в системі стаціонарної освіти; покращує екологічну ситуацію за рахунок екологічної спрямованості навчання на всіх рівнях.

Література

1. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини / О.А. Грішнова. – К.: Знання, 2006. – 559 с.
2. Диха М.В. Ідентифікація сильних і слабких сторін економіки України, можливостей і загроз у контексті глобалізації / М.В. Диха // Вісник Хмельницького національного університету. – 2007. – № 2. – С. 170–174.
3. Доклад о развитии человека 2005. Международное сотрудничество на перепутье: помощь, торговля и безопасность в мире неравенства / По заказу ПРООН. – М.: Весь мир, 2005. – 398 с.
4. Новини [Електронний ресурс] – http://ukrstat.gov.ua/control/uk/localfiles/display/Noviny/new_u.html
5. Ткаченко А. Інвестиції в людський капітал – запорука розвитку нової економіки / А. Ткаченко // Вісник ТАНГ. – 2003. – № 5(1). – С. 166–171.
6. <http://udau.edu.ua/library.php?pid=795>
7. http://www.rbc.ua/ukr/newsline/show/v_ukraine_na_nachalo_2009_10_uchebnogo_goda_byl_zaregistrovan_861_vuz_15042010
8. International Trade Statistics 2009 [Електронний ресурс] – http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2009_e/its09_toc_e.htm

УДК 336.012.23

М. С. ЗАЮКОВА
ННЦ “Інститут аграрної економіки”

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ГРОШОВОГО ПОТОКУ ЯК ЕЛЕМЕНТА ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглянуто шляхи ефективного управління грошовими потоками переробних підприємств Вінниччини. Проаналізована динаміка зміни чистого доходу (виручки) від реалізації переробних підприємств. Запропоновані

заходи підвищення ефективності формування грошових потоків підприємств шляхом удосконалення маркетингової політики, цінової політики та заходам зменшення витрат переробних підприємств регіону.

The ways of effective cashflow management on processing enterprises of Vinnytska oblast are considered. The rate of change of net revenue of processing enterprises is analyzed. The measures designed to increase efficiency of cashflow forming of enterprises are offered, specifically: an improvement of marketing policy and price policy; and enterprises cost reduction in the region.

Система фінансового забезпечення розвитку повинна охоплювати всі форми фінансової діяльності підприємства: оптимізацію основних та оборотних засобів, формування та розподіл прибутку, грошові розрахунки, інвестиційну політику. В процесі формування та вдосконалення фінансового механізму розвитку переробних підприємств за ринкових умов господарювання основну увагу необхідно приділяти заходам збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків. Збільшення обсягів вхідних грошових потоків можна досягти шляхом мобілізації внутрішніх резервів фінансової стабілізації переробних підприємств на забезпечення фінансової стійкості та ліквідності.

Теоретичні та практичні положення фінансового забезпечення підприємств займають значне місце у наукових працях зарубіжних вчених, зокрема Бріггема Є., Вальтера С.Б., Ковальова В.В., Куликова А.В., Маслової І.Б., Стоянової О.С. та вітчизняних вчених Бланка І.А., Василика О.Д., Зятковського І.В., Коробова М.Я., Онишко С.В., Поддєрьогіна А.М., Терещенко О.О. та інших.

Основним завданням дослідження є оцінка ефективності політики управління грошовими потоками переробних підприємств регіону та розробка пропозицій забезпечення розвитку переробних підприємств за рахунок збільшення вхідних та зменшення вихідних потоків підприємств переробної промисловості.

Провідну роль у промисловому виробництві Вінниччини займає харчова промисловість та перероблення сільськогосподарської продукції, а саме більше 57 % [1]. Найвідомішими виробничими флагманами Вінниччини є Українська національна компанія "Nemiroff", ТОВ "Агрона Фрут Україна", ВАТ "Вінницький олійножировий комбінат", ВАТ "Вінницька кондитерська фабрика".

Першочерговим заходом мобілізації внутрішньовиробничих резервів є дослідження всіх можливостей збільшення доходу (виручки) від реалізації продукції та послуг. Дохід (виручка) від реалізації продукції переробних підприємств залежить від: обсягу реалізованої продукції та ціни одиниці реалізованої продукції.

Нами був проведений аналіз динаміки зміни величини чистого доходу (виручки) від реалізації продукції переробних підприємств Вінниччини. Для спрощення аналізу види галузей переробної промисловості регіону були згруповані для обґрунтування основного колу проблем динаміки зміни доходу (виручки) від реалізації та шляхів його збільшення. Для того щоб виключити вплив часу на вартісний показник чистого доходу (виручки) від реалізації продукції всі фінансові показники за всіма досліджуваними підприємствами були приведені у порівняльний вигляд шляхом коригування їх на величину відповідних індексів цін виробників промислової продукції.

М'ясо-молочна промисловість Вінниччини представлена 16 підприємствами м'ясопереробної промисловості та 19 молокопереробних підприємств основного колу обліку. Найбільш потужними з них є ВАТ "Івано-Франківськ-Вінницям'ясо", ТОВ "Тулчинм'ясо", ВАТ "Козятинський птахокомбінат", АТЗТ "Бершадь-молоко", ВАТ "Крижопільський сироробний завод".

Більше 52 % підприємства м'ясо-молочної промисловості Вінниччини у звітах про фінансові результати мають чистий збиток. На рис. 1 представлена динаміка зміни величини чистого доходу (виручки) від реалізації продукції у середньому за показниками підприємств галузі у порівняних цінах. Для молокопереробної промисловості найсуттєвіше зменшення чистого доходу відбувалося у 2006 році, для м'ясопереробної промисловості найскладнішим був 2004 рік. Таку динаміку спричинили зменшення результативності операційної діяльності підприємств та велика величина сукупних виробничих витрат.

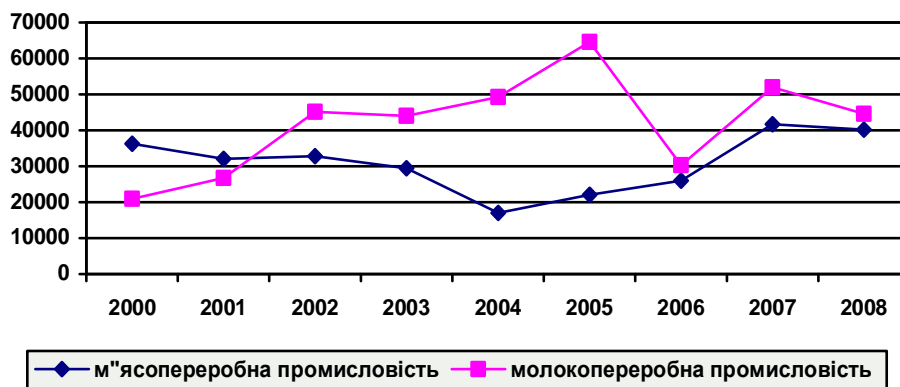


Рис. 1 – Динаміка зміни чистого доходу (виручки) від реалізації продукції м'ясо-молочної промисловості Вінниччини

У промисловості по переробленню зерна та виробництва крохмалю були досліджені 10 підприємств, найбільш потужними з них є ЗАТ “Агрофірма “Мирів”, ЗАТ “Вінницямлин”, ТОВ “Подільський край”, найбільша величина виручки від реалізації продукції спостерігається у 2003 році, починаючи з 2004 році зменшення виручки відбувається повільним темпом (рис. 2).

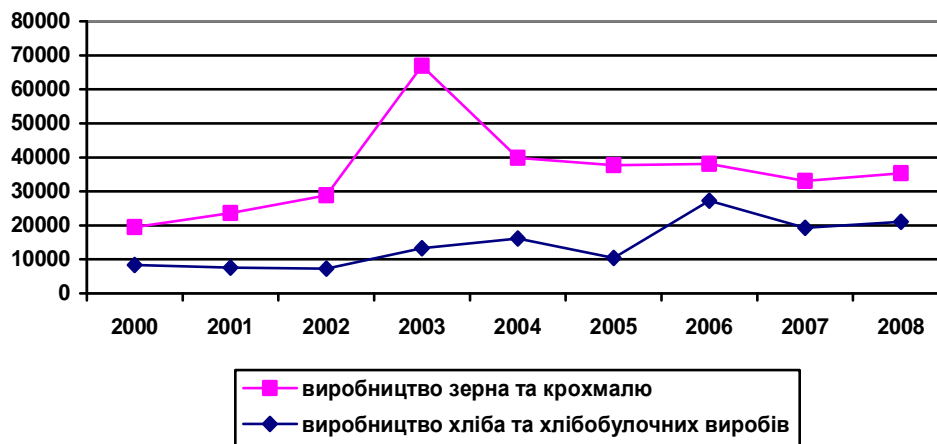


Рис. 2 – Динаміка зміни чистого доходу (виручки) від реалізації продукції виробництва зерна, крохмалю, хліба та хлібобулочних виробів

Найбільш потужними підприємствами-виробниками хліба та хлібобулочних виробів є ДП “Вінниця-хліб”, ДП “Гайсинхліб” ВАТ “Концернхлібпром”, ВАТ ВТП “Козятинхліб”. Необхідно зазначити, що підприємства з виробництва хліба та хлібобулочних виробів мають найнижчі показники чистої виручки від реалізації продукції, найбільше зростання у порівнянних цінах було у 2006 році.

Динаміка зміни чистого доходу (виручки) від реалізації продукції підприємств з виробництва цукру, шоколаду та цукристих кондитерських виробів представлена на рис. 3.

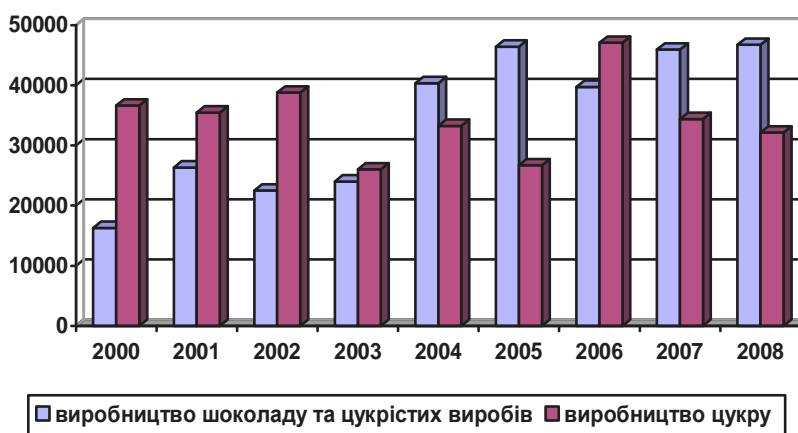


Рис. 3 – Динаміка зміни чистого доходу (виручки) від реалізації продукції виробництва цукру, шоколаду та цукристих кондитерських виробів

Найпотужнішими підприємствами з виробництва шоколаду та цукристих кондитерських виробів є ВАТ “Вінницька кондитерська фабрика”, “Вінницька цукерка”, серед цукрових підприємств нами розглядалися ЗАТ “Торговий дім “Соколівський цукор””, ВАТ “Бродецький цукровий завод”, ТОВ “Кристал”, ЗАТ “Подільський цукор”, ЗАТ “Турбівцукор” тощо. Представлені дані вказують на те, що до 2004 року виручка від реалізації цукру значно перевищувала величину виручки від виробництва шоколаду та цукристих виробів. Після жорсткого впливу з боку держави на цінову політику цукрових підприємств, відбулось значне зменшення виручки від реалізації продукції, проте підприємства з виробництва шоколаду та цукристих кондитерських виробів постійно нарощували обсяги реалізації.

Щоб збільшити обсяги реалізації, всім підприємствам переробної промисловості слід максимально активізувати збутову (маркетингову) політику підприємств. Освоєння нових методів та підходів господарювання переконливо показує необхідність запровадження маркетингу, як одного із ринкових інструментів, який дозволяє задовольнити потреби ринку продукції переробної промисловості і поєднати інтереси господарюючих суб'єктів у цій галузі.

Маркетинг у переробній промисловості повинен розглядатися як комплексна система заходів з організації управління виробничо-збутовою діяльністю, що базується на вивченні ринку продукції переробки з метою максимально можливого задоволення в ній потреб покупців. У функції маркетингу входять комплексне вивчення ринку, планування товарного асортименту, політика цін, реклама і стимулювання збуту, управління збутом тощо.

Кінцевою метою маркетингу є одержання максимального прибутку за рахунок розширення обсягів продажу виробленої продукції і послуг у результаті проведення цілеспрямованої збутової політики. Основними інструментами цієї політики повинні стати: аналіз структури і розмірів попиту на продукцію чи послуги в групах споживачів; розробка і організація використання асортиментних програм виробництва з урахуванням попиту покупців; здійснення заходів з підвищення якості споживчих властивостей товару; забезпечення якнайшвидшого просування товару до покупців з використанням найбільш ефективних і зручних форм торгівельної діяльності; проведення рекламних заходів, що сприяють збільшенню попиту [2, 3].

Ефективне просування переробної продукції не можливе без стимулювання збуту. На рис. 4 представлені дані частки витрат на збут по відношенню до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції за видами переробної промисловості.

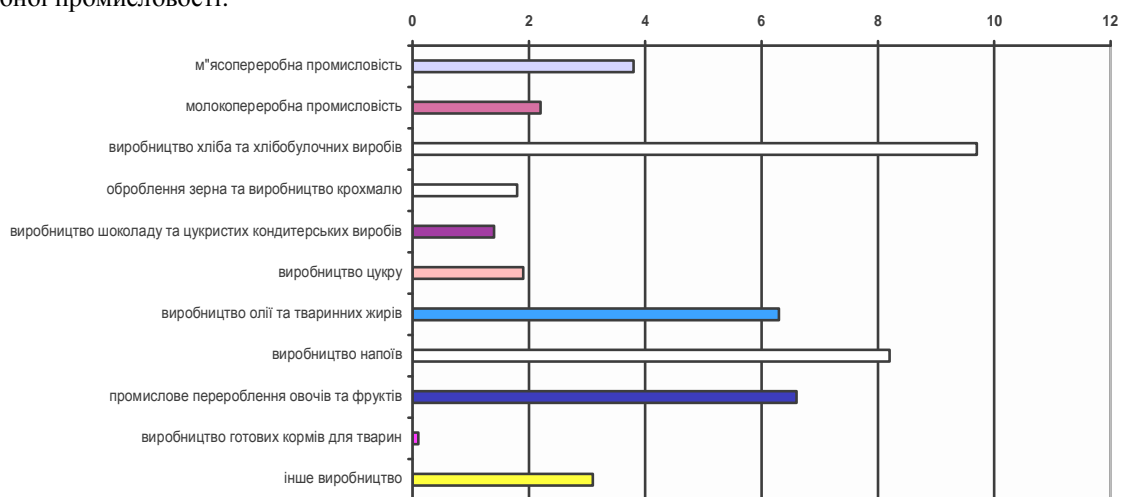


Рис. 4 – Частка витрат на збут до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції переробних підприємств у 2008 році, %

За наведеними даними найбільші витрати на рекламу та збут мають підприємства по виробництву хліба та хлібобулочних виробів та напоїв. Незначні витрати на збут мають підприємства з виробництва шоколаду, оброблення зерна та виробництва крохмалю. Найменша величина частки витрат на збут до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції мають підприємства з виробництва готових кормів для тварин, що пояснюється специфікою діяльності таких підприємств, які мають своє обмежене коло споживачів продукції.

Зрозуміло, що головним інструментом маркетингу є ціноутворення. Рішення про зміни цін слід приймати на підставі поглибленого аналізу наслідків цих змін.

Приріст цін у переробній промисловості Вінницької області за 2008 рік склав 21,1 % (у попередньому році – 23,2 %). Найбільш відчутним було зростання цін у переробленні та консервуванні овочів та фруктів (на 27,4 %) та у виробництві етилового спирту із зброджувальних матеріалів (на 24,2 %).

Продукція борошномельнокруп'яної промисловості стала дорожчою на 18,6 %, у виробництві какао, шоколаду та цукристих кондитерських виробів ціни зросли на 13,9 %, хліба та хлібобулочних виробів, мінеральних вод та інших безалкогольних напоїв – на 12,8 %, молочних продуктів та морозива – на 8,5 %, дистильованих алкогольних напоїв – на 7,1 %. Поряд з цим, спостерігалось зниження цін у виробництві м'яса [1].

При розробці пропозицій ефективного формування грошових потоків переробних підприємств, необхідно достатню увагу приділяти заходам зменшення вхідних грошових потоків. Зниження собівартості продукції та витрат, джерелом покриття яких є прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, – головний внутрішній резерв підвищення ефективності господарювання.

За станом виробничо-технічної бази, структурою, техніко-економічними показниками й розвитком інфраструктури переробна промисловість України значно відстає від економічно розвинених країн, особливо щодо комплексної переробки сировини, механізації і автоматизації виробничих процесів, а також фасування та упаковки продукції.

Матеріально-технічна база галузі не відповідає сучасним вимогам, характеризується значною спрацьованістю обладнання. Це негативно позначається і на економічних показниках. Приміром, спрацьованість основних виробничих фондів у галузі сягає 48 %, а темпи оновлення їх основної частини значно відстають від потреби. Стосовно основної частини вони становлять менше 56 % на рік. Рівень механізації праці на підприємствах не перевищує 50–60 %. Продуктивність праці в галузі в 2–3 рази нижча, ніж на споріднених підприємствах у зарубіжних країнах з розвинутою економікою.

Також не забезпечується навіть просте відтворення виробництва, відсутнє нагромадження капіталу: більше того, встановилася чітка тенденція зменшення поголів'я худоби і птиці (6–10 % щороку), скорочення багаторічних насаджень, тобто господарства існують переважно за рахунок “проїдання” запасів і штучного зниження справжньої вартості робочої сили. Основною проблемою сировинної бази є робота переробних підприємств на давальницькій основі. До роботи на давальницьких засадах приводить, як нестача обігових коштів, так і незадовільний стан сировинної бази. В той же час, багато підприємств не працюють або виконують надзвичайно малий обсяг робіт порівняно із своєю потужністю через неконкурентоспроможність продукції, зумовлену технологічним відставанням виробництва. Це свідчить про необхідність інвестування коштів на модернізацію, технічну перебудову виробництва, поліпшення асортименту продукції.

Резерви економії виробничих витрат виявляються під час планування останніх та аналізу відхилень фактичних результатів від запланованих. У практиці господарювання вітчизняних підприємств плануванню витрат виробництва та аналізу відхилень від такого плану приділяється недостатня увага, хоча у промислово розвинених країнах планування витрат і факторний аналіз відхилень фактичних показників від планових розглядаються як основний інструмент зниження витрат.

Зменшити вихідні грошові потоки та підвищити платоспроможність підприємства можна й за рахунок зменшення чи заморожування витрат на інвестиції та інших витрат, які не належать до собівартості продукції. Витрати на інвестиції належать до витрат, джерелом фінансування яких є чистий прибуток. Зменшення таких витрат є важливим резервом підвищення платоспроможності підприємства. Слід також враховувати, що може скластися ситуація, коли підприємство є збитковим і немає фінансових джерел для завершення вже започаткованих інвестиційних вкладень. У разі продовження їх фінансування сума фінансування відноситься на збільшення непокритих збитків підприємства. У такому разі слід зважити всі “за” та “проти” продовження фінансування [4].

Виходячи з проведеного дослідження можна зробити висновки, що питання управління грошовими потоками на підприємствах переробної промисловості є першочерговими для забезпечення фінансового механізму розвитку діяльності. Для збільшення виручки від реалізації продукції переробної промисловості АПК доцільно використання пропаганди (новини, публічні виступи, виставки, ярмарки, друковані матеріали), реклами (упаковка, соціально-громадські ініціативи), створення Інтернет-сторінки з інформацією про особливості технологічного процесу виробництва та властивостей продукції, а також створення бренду, який недооцінений товаровиробниками продукції харчової та переробної промисловості. Пріоритетним при формуванні грошового потоку також є вдосконалення цінової політики підприємств переробної промисловості. Основними факторами збільшення ціни продукції, що виробляється є сезонність характер виробництва; тенденції зміни сировини; сезонний попит на деякі види продукції; державне регулювання мінімально-оптових цін тощо. Невраховування зазначених факторів примушує виробників встановлювати норми прибутку для компенсації збитків минулих років, тим самим створюючи зрушення у ринкових позиціях промисловості.

Література

1. Офіційний сайт статистики Вінницької області – www.vinstat.gov.ua
2. Финансовый менеджмент: теория и практика. Учебник / Под ред. Е.С. Стояновой. – М.: Перспектива. – 2003. – 542 с.
3. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством. Навч. посібник. – К.: Центр навч. л-ри, 2003. – 504 с.
4. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с.

УДК 331.522.4(477)

Л. С. КУКЛЮК, І. М. КРАВЕЦЬ
Хмельницький національний університет

РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ ПРАЦЕЗДАТНОГО НАСЕЛЕННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТРЕБ РЕГІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА У РОБОЧІЙ СИЛІ

У статті розкриті поняття зайнятості, виявлені регіональні особливості зайнятості населення України, розглянуті державна і регіональна програми зайнятості населення, а також шляхи удосконалення управління зайнятістю населення на регіональному рівні.

The paper discloses the concept of employment; discovers regional features of employment in Ukraine; discusses the state and regional employment programs as well as the ways of improvement of employment at the regional level.

Вступ. Зайнятість є головною характеристикою ринку праці і визначає соціально-економічний розвиток країни. У сучасних умовах питання регулювання зайнятості набуває особливої значущості, оскільки циклічний характер ринкової економіки спричинює безробіття і пов'язані з ним негативні економічні і соціальні наслідки.